

TRONDHEIM KOMMUNE

Haukvatnet friluftsbarnhager

Årsplan 2019-2022

Haukvatnet friluftsbarnhager	2
Haukåsen friluftsbarnhage	3
Nilsbyen friluftsbarnhage	4
Styringsdokumenter	5
Pedagogisk innhold	6
Lek	6
Sosial kompetanse	8
Overganger	9
Satsingsområder	10
Friluftsliv	10
Realfag	12
Barn og rom - Det pedagogiske læringsmiljøet	13
Grønt Flagg	14
Fagområdene i Rammeplanen	15
Kommunikasjon, språk og tekst	15
Kropp, bevegelse, mat og helse	16
Kunst, kultur og kreativitet	18
Nærmiljø og samfunn	19
Natur, miljø og teknikk	21
Overgang barnehage – skole	23
Dokumentasjon	24
Samarbeid med foreldre/foresatte	24

Haukvatnet friluftsbarnehager

Haukvatnet friluftsbarnehager er en kommunal enhet, og består av to barnehager, Nilsbyen friluftsbarnehage og Haukåsen friluftsbarnehage.

Begge barnehagene ligger tett på Bymarka, og vi har skogen som lekeplass rett utenfor døra. Det er et godt utgangspunkt for å inspirere og stimulere barna til å oppleve med alle sanser, til kroppslig lek, læring og mestring. Vi ønsker å bidra til at barn får gode opplevelser med friluftsliv og uteliv, og samtidig får en begynnende interesse og forståelse for naturen og dens fantastiske muligheter.

Vi har stort fokus på å tilrettelegge miljøene slik at det blir attraktive leke og læringsmiljøer både ute og inne.

Haukåsen friluftsbarnehage

Haukåsen friluftsbarnehage, ligger på St. Olav's område i Vådanveien 65

Barnehagen ligger flott til med Haukvatnet og Lianområdet som nærmeste nabo. Uteområdet på Haukåsen har varierende vegetasjon og nivåforskjeller som gir barna mulighet til lek og utfoldelse.

Høsten 2013 flyttet Haukåsen friluftsbarnehage inn i nytt bygg. Barnehagen er en del av Trehusbyen Trondheim. Bygget er satt opp i massivt tre og med passivhus standard. Barnehagen er Norges første Breeam-sertifiserte barnehage. www.breeam.org Miljøaspekter som passer vår profil perfekt.

Barnehagen har både småbarns- og storbarnsplasser.

Småbarn er delt i to grupper, Sokrates og Platon

Storbarn er delt i tre grupper, Einstein, Newton og Moser.

På storbarn organiseres dagene ved å gå i skogen gruppevis. Gruppene har en «hjemmedag» hver i uka.

Nilsbyen friluftsbarnhage

Nilsbyen er en av landets eldste friluftsbarnhager. Den har siden oppstarten 1991, hatt sine lokaler i Skytterhuset på Nilsbyen i Overlege Bratts vei 40. Kommunen leier deler av bygget til barnehagedrift. Uteområdet på Nilsbyen er stort og gir mulighet for kreativ lek både « innenfor og utenfor» gjerdet. Barnehagens beliggenhet gir variasjon gjennom hele året, og barnehagen er plassert som en del av skistadion. Her er det skiløyper og sykkelsti rett utenfor døren.

Haukvatnet ligger i umiddelbar nærhet, dette gir muligheter for å gå på skøyter, fiske, bading og kanopadling.

Barnehagen har 24 plasser for barn over 3 år og er delt i to grupper. Tusser og Troll organiserer dagen ved å gå i skogen hver for seg. Gruppene har en hjemmedag hver i uka.

Styringsdokumenter

Årsplanen bygger på Lov om barnehager, Rammeplanen for barnehager og kommunens Enhetsavtale 2019-2022. Årsplanen skal være et forpliktende arbeidsredskap for personalet og danner utgangspunkt for mer detaljerte planer og tilbakeblikk i ukeslutter. For foreldre er den en kilde til informasjon og en mulighet til å påvirke og til å bli kjent med barnehagene.

Lov om barnehager, paragraf 1

Barnehagen skal i samarbeid og forståelse med hjemmet ivareta barnas behov for omsorg og lek, og fremme læring og dannelse som grunnlag for allsidig utvikling. Barnehagen skal bygge på grunnleggende verdier i kristen og humanistisk arv og tradisjon, slik som respekt for menneskeverdet og naturen, på åndsfrihet, nestekjærlighet, tilgivelse, likeverd og solidaritet, verdier som kommer til uttrykk i ulike religioner og livssyn og som er forankret i menneskerettighetene.

Barnehagens rammeplan

Dette er en forskrift til lov om barnehager. Målet med rammeplanen er å gi styrer, pedagogiske ledere og det øvrige personalet en forpliktende ramme for planlegging, gjennomføring og vurdering av barnehagens virksomhet. Rammeplanen gir også informasjon til foreldre, eier og tilsynsmyndighet.

Kommunens mål og satsinger for trondheimsbarnehagene

Enhetsavtalen strekker seg over en fire årsperiode og er kommunens viktigste verktøy for å iverksette mål og strategier for den kommunale tjenesteproduksjonen.

Periodemål for tjenesteområdet barnehager 2019-2022 (fra Trondheim kommunes økonomiplan)

- 1. Barn og unge har fremragende kompetanse sosialt, språklig og faglig*
- 2. Barn og unges oppvekstmiljø er alle voksnes ansvar*
- 3. Barn og unge er unike og hører til i samme fellesskap*
- 4. Vi er ett felles lag som møter barn og unge med kjærlighet, kompetanse og respekt*

Arbeidet knyttes opp mot kommuneplanens handlingsdel, økonomiplan og budsjett 2019 og enhetsavtaler fra 2019.

Pedagogisk innhold

Lek

For barna kreves det ikke en bevissthet rundt lek, de er i leken store deler av dagen, noe rammeplanen for barnehager fra 2017 trekker frem:

“Leken skal ha en sentral plass i barnehagen, og lekens egenverdi skal anerkjennes”. (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 20)

Målet vårt blir da å forstå barnas lek og legge til rette slik at den blir støttet opp om.

Leken har mange og ulike uttrykk. Den er vanskelig å definere, fordi den er så mangefasettert og kan endre seg raskt. Likevel kan vi definere noen hovedgrupper av lek som barn engasjerer seg i, som rolle- og regellek, konstruksjonslek og fysisk lek, for å nevne noen. De yngstes sosiale toddlerlek, med blant annet løperutiner og flirekonsenter, er noe annet enn de eldre barnas regellek. Som friluftsbarnehage er vi spesielt opptatt av hvordan skogen gir unike lekemuligheter for barna. Skogen har mange ulike typer “rom” og materialer, varierer med årstider og vær og kan dermed inspirere til mange ulike typer lek.

Det er gjennom leken barna fremtrer på ulike måter, det er i leken de blir kjent med seg selv og det er i leken de oppdager verden.

Mye lek tar utgangspunkt i kroppens muligheter for bevegelse og kroppslige opplevelser. Sansene er i fokus, og for barna handler det i stor grad om å ha *førstehåndserfaringer* for å lære. Gjennom sansene og følelsene fester opplevelsene seg. Gjennom fysisk rollelek og dramatisering sitter opplevelsen på en annen måte enn om barna kun skulle lytte til formidlingen av et eventyr.

Leken er kilde til mestring og glede. Siden leken er barnas naturlige væremåte er barn ofte svært kompetente i leken, ofte mer enn voksne. En barnegruppe som for eksempel leker superhelter, har gjerne mer innsyn i lekens innhold enn barnehagens voksne, og er eksperter som driver leken fremover. Et annet eksempel er boltreleken, der spesielt fysisk aktive barn som kanskje ellers får mye korrigeringer, kan føle mestring og dyktighet. Leken kan på denne måten fostre et bedre selvbilde og være kilde til lek og utvikling.

For barna er leken også en mulighet for kontakt med andre barn. Mye lek tar utgangspunkt i et samspill mellom barn og gjennom leken dyrker barna felles interesser. Samtidig finnes en arena i lek hvor barn kan fritt utforske nye territorier for kunnskap og kompetanse, og danne vennskap med barn de ellers kanskje ikke ville ha dannet vennskap med.

Man skiller gjerne mellom lekens egenverdi og nytteverdi. Barna selv leker ikke fordi de lærer gjennom lek, de leker fordi det er gøy, lystbetont og altoppslukende. For oss voksne som arbeider med barna er det naturlig at vi også forholder oss til lekens nytteverdi. Vi ønsker at barna skal få noen opplevelser som de lærer av. Gjennom å være voksne som observerer leken, følger barnas initiativ, støtter, utvider og tilrettelegger bidrar vi til barnas læring og utvikling. I rammeplanen står det at vi skal “forebygge, stoppe og følge opp diskriminering, utestenging, mobbing, krenkelser og uheldige samspillsmønstre” (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 23). Gjennom at vi voksne er tilstedeværende i leken, kan vi fange opp disse mønstrene, og gripe inn og vise tydelighet overfor hva som er akseptabelt.

Sosial kompetanse

Sosial kompetanse handler om å kunne kommunisere og samhandle positivt med andre i ulike situasjoner. Den uttrykkes og tilegnes av barn i samspill med hverandre og med voksne. Utviklingen av denne kompetansen utgjør en viktig del av barnas dannelsingsprosess.

I vår barnehage ser vi på dette som sentralt for at enkeltbarnet skal lykkes og trives, og for at det skal bli verdsatt som venn og likeverdig deltaker i samspillet med de andre barna. Samtidig ser vi på trygghet som en viktig faktor for å utvikle sosial kompetanse. Trygghet skapes gjennom gode relasjoner og voksne som møter alle barn med åpenhet, varme og interesse, og som viser omsorg for hvert enkelt barn.

Gjennom et positivt syn på barn og barndom skal vi bygge gode relasjoner mellom barn-barn og barn - voksen. De gode relasjonene er med på å skape et positivt selvbilde og trivsel, det er da viktig med sensitive voksne som anerkjenner og støtter barna i samspillet med andre. Vi ser på barnet som kompetent, og som et individ med forståelse og innsikt i eget liv.

Barnehagen skal aktivt legge til rette for utvikling av vennskap og sosialt fellesskap. Barnas selvfølelse skal støttes, samtidig som de skal få hjelp til å mestre balansen mellom å ivareta egne behov og det å ta hensyn til andres behov (Rammeplanen, 2017, s. 23).

Vi har gruppeinndeling på 12 barn og 2 voksne på storbarn, og 6 barn og 2 voksne på småbarn. Utenfor kjernetiden (mellom 10-14) samarbeider vi på tvers av gruppene. Når vi går i skogen går vi dit i våre faste grupper. Vi ser at det å være i små grupper, gir et godt grunnlag for tilknytning, trygghet og tilhørighet. Det gjør at vi voksne kommer tettere på barna, kan legge til rette for gode samspill, og veilede og støtte i konflikter. Skogen som lekearena byr på varierte møteplasser, noe som gjør at barn med ulike forutsetninger får mulighet til å stå frem med andre evner og kompetanse enn hva det er rom for innendørs. Vi opplever også da at samspill og relasjoner bygges mer på tvers av aldersgruppene, samt at barna inkluderer flere i leken. Det betyr at nye samspill og vennskap kan etableres.

Overganger

Barna møter ulike overganger. Først når de starter i barnehagen, og avsluttende overgang til skolen. Overgangen fra hjem til barnehage og overgangen fra barnehage til skole er beskrevet senere i årsplanen under punktet *Samarbeid med foreldre/foresatte*.

Mellom disse har vi overgangene barna er en del av i løpet av barnehagehverdagen. Vi snakker om overgangssituasjoner innad i barnehagen når vi avslutter en aktivitet og starter en annen. Det kan være når barnet ankommer barnehagen, når barnet må avslutte en lek for at vi skal spise lunsj, eller at vi skal gå fra å være inne til å gå ut.

“Det kan være vanskelig å lede barna fra én aktivitet til en annen. Om de er særlig opptatt av det de gjør, vil de føle ulyst og ofte frustrasjon ved å bli avbrutt og ført over på noe nytt. Det gjelder særlig større barnehagebarn som organiserer leken over tid. De vil kanskje ikke være motivert for det nye, fordi de er sterkt engasjert i det de holder på med” (Balke, 1982, s. 80). For noen av de yngste er kanskje avskjeden med foreldre på morgenen den mest krevende overgangen. Ved ankomst i barnehagen skal barn og foreldre oppleve å bli sett og ivaretatt slik at barnet får en god start på dagen. I alle tilfellene jobber vi for at barna skal oppleve forutsigbarhet, trygghet, selvstendighet og mestring i overgangssituasjonene. Gode rutiner, en fast dagsrytme og forberedelse bidrar til dette. I alle overgangssituasjonene kreves det sensitive voksne som tar hensyn til enkeltbarnets behov fra dag til dag. Alle i personalet har kompetanse om trygghetssirkelen, og vi ser at noen ganger er det å få “lade” hos en voksen eller med et kosedyr, nok til å lette overgangen.

Et eksempel på hvordan vi tilrettelegger i en overgang er påklednings situasjonen. Her har vi et bevisst forhold til rekkefølge, både hva som skal skje, hvem som skal kle på seg først og sist, og antall barn i garderoben. Ved starten av barnehageåret er vi ekstra sensitive på barnas behov, etterhvert endrer krav og forventninger seg i takt med barnets utvikling.

Overgangen fra småbarn til storbarn gjøres gradvis. I løpet av våren får barna som skal skifte gruppe være med den nye gruppa på tur, sammen med kjente voksne. Foreldre forberedes på denne overgangen i god tid.

Satsingsområder

Barnehagens mål er at bærekraftig utvikling skal være synlig i alle våre satsningsområder.

Barna skal lære å ta vare på seg selv, hverandre og naturen. Bærekraftig utvikling omfatter natur, økonomi og sosiale forhold og er en forutsetning for å ta vare på livet på jorden slik vi kjenner det. Barnehagen har derfor en viktig oppgave i å fremme verdier, holdninger og praksis for mer bærekraftige samfunn.

Bærekraftig utvikling handler om at mennesker som lever i dag, får dekket sine grunnleggende behov uten å ødelegge fremtidige generasjoners mulighet til å dekke sine. Det handler om å tenke og handle lokalt, nasjonalt og globalt. Barnehagen skal bidra til at barna kan forstå at dagens handlinger har konsekvenser for fremtiden. Barnehagen skal legge grunnlag for barnas evne til å tenke kritisk, handle etisk og vise solidaritet. Barna skal gjøre erfaringer med å gi omsorg og ta vare på omgivelsene og naturen. For samiske barn betyr dette å leve i samklang med, nyttiggjøre seg av og høste av naturen.

Friluftsliv

Barnehagens motto er: *“Gjest i naturen – Friluftsliv på naturens premisser”*

Barnehagens visjon er: *“Frihet og gode naturopplevelser – uteliv på barnas premisser”*

Uteliv og aktivt bruk av naturen er rammen for barnehagens pedagogiske virksomhet. Naturen er vår viktigste arena for utvikling, lek og læring. Den gir rom for et mangfold av opplevelser og aktiviteter til alle årstider, og i all slags vær. Vi vil gi barna naturopplevelser som gir grunnlag for å bruke naturen positivt, vise respekt og ta vare på den. Årstidene gir variasjon året rundt og endringene som skjer gir barna erfaringer, opplevelser, og innsikt i naturens prosesser. Naturen gir barna unike muligheter til øvelse av grunnleggende motoriske ferdigheter. Den er en utømmelig kilde til sanseopplevelser og gir inspirasjon til ulike estetiske uttrykk. Aktivitet og opplevelser i naturen mobiliserer mange sanser samtidig og motiverer barna til læring og mestring. Med utgangspunkt i barnas nysgjerrighet, interesser og forutsetninger tilrettelegger vi for opplevelse, sansing og undring over naturens fenomener.

Barna opplever mestring og progresjon gjennom utforskning og sansing i vær og vind fra bevegelse i ulikt terreng, til mer krevende aktiviteter som skilek, sykkeltur og klatring i trær. Gjennom vinteren er det fokus på vinteraktiviteter. Det gjennomføres skilek-kurs for storbarn som er tilrettelagt ut i fra barnas forutsetninger og ferdigheter. Det legges store vekt på at barna skal oppleve trygghet, og etterhvert oppøve selvstendighet i forhold til å gi uttrykk for, og ha forståelse for egne og andres behov; «Ta vare på seg selv», pakke sekken sin, påkledning og å vente på tur. Det at de etter hvert behersker og klarer disse oppgavene vil gjøre at de opplever mestring i hverdagen. For oss er det viktig at vi er gode, engasjerte voksne som gir barna mange forskjellige opplevelser, da et mangfold av naturopplevelser i tidlig barndom blir sett på som av betydning for barns holdninger til naturen senere i livet.

Vi er opptatt av barns sikkerhet og har derfor utarbeidet rutiner for Helse, Miljø og Sikkerhet i skogen. Gjennomgang av disse rutinene blir gjort systematisk. Se Helse Miljø og Sikkerhet i skogen på barnehagens hjemmeside. <https://www.trondheim.kommune.no/haukvatnet-bhg/>

Realfag

Satsingsområdet har som fokus å styrke barns nysgjerrighet og utforskning i Rammeplanens to fagområder, natur, miljø og teknikk og antall, rom og form. Det er et mål å jobbe helhetlig fra barnehage til videregående, og det er særs viktig å se på barnehagen som en lærende organisasjon for både barn og voksne. Vårt fokus er at vi voksne skal være gode rollemodeller ved å være nysgjerrig sammen med barna. Vi er tilstede der det skjer, og utøver lyttende pedagogikk gjennom å fremme «den matematiske samtale». Vi undrer oss sammen med barna med gode spørsmål som; “hvordan vet du det? er det alltid slik og hva skjer hvis..?”

Barn trenger å utvikle sin matematikk for å forstå hvordan vår verden henger sammen og fungerer. Fagområdet er avgjørende for at vi skal kunne forstå hverandre, og for å skape balanse, orden og skjønnhet rundt oss (Nakken, A. og Thiel, O., 2014).

Det handler om barns rom, form og tallforståelse, barnas erfaringer med å argumentere og forklare sine egne teorier og forståelse.

Barns matematiske opplevelser skjer i hverdagen gjennom lek og tilrettelagte aktiviteter.

Realfag lar seg lett integreres sammen med friluftsliv, det har gitt friluftprofilen et nytt innhold med større fokus på undring, og er et utgangspunkt for å jobbe med bærekraftig utvikling, eks. fra å gi barna kunnskap om insekt til å gi barna kunnskap om barnehagebygget på Haukåsen. Realfag knyttes til språktrening, ved at barna lærer matematiske begreper og Barn og Rom ved å lage gode møteplasser ute og inne.

Barnehagen har to utendørs forsker dager i året. Forskerdagene inspirerer til undring gjennom ulike realfagsaktiviteter.

Barn og rom - Det pedagogiske læringsmiljøet

Barnehagen er med i nettverket Barn og Rom- Det pedagogiske læringsmiljøet, i regi av Trondheim Kommune. Barn og Rom handler i korthet om hva slags fysisk læringsmiljø vi tilbyr barna. Vi legger til rette for et stimulerende, rikt og interessant miljø både ute og inne. Læringsmiljøet skal inspirere, motivere og glede barna. Et rikt miljø vil stimulere flere barn til flere ulike og gode læringssituasjoner. Med rikt miljø mener vi et vell av ulikt materiale og redskaper «ting å hoill på med», ting å leke med, for barna. Et viktig mål for arbeidet med Barn og Rom, å skape gode sosiale læringserfaringer for barna, både inne og ute. Å skape rom der barn og voksne kan møtes og utveksle kunnskap. I hverdagen kaller vi disse rommene, eller sonene, møteplasser. Vi jobber med å lage gode møteplasser med ulike materialer for barna. I dette ligger det også et sosialkonstruktivistisk læringssyn i grunn, der vi har tydelig tro på at barna våre er kompetente barn som kan og vil utfordres til å lære i møte med andre barn og voksne, og som selv søker denne læringen.

Grønt Flagg

Grønt Flagg er en internasjonal miljøsertifiseringsordning rettet mot barnehager, grunnskoler, videregående skoler og folkehøgskoler. Formålet med Grønt Flagg er å sikre bærekraftig utvikling gjennom miljøopplæring. Både Nilsbyen og Haukåsen er sertifisert og har samme resertifiseringsplan. Barnehagene har sterk miljøprofil, og mener det er viktig at barna får en begynnende forståelse for betydningen av en bærekraftig utvikling. Forståelsen kommer ved at personalet er gode rollemodeller. Vi tilrettelegger for aktiviteter som gir barna kunnskap, erfaringer og opplevelser rundt alle temaene. Det legges vekt på progresjon i aktivitetene slik at barna etter hvert får en utvidet forståelse.

Haukvatnet friluftsbarnehager resertifiseres jevnlig etter følgende plan.

Tema innenfor grønt flagg er bl. a. gjenbruk, kildesortering, kjøkkenhage, kompost, gjest i naturen, energi, fysisk aktivitet, helse og sunt kosthold og deltagelse i Rusken aksjon.

Vi vil ha stort fokus på hva som er bærekraftig, og det vil gjøre at barna vil ta vare på naturen og ta ansvar for fremtiden.

Fagområdene i Rammeplanen

Fagområdene gjenspeiler områder som har interesse og egenverdi for barn, og skal bidra til å fremme trivsel, allsidig utvikling og helse. Barnas lek danner et viktig grunnlag for arbeidet med fagområdene. Barna skal utvikle kunnskaper og ferdigheter innenfor alle fagområder gjennom undring, utforskning og skapende aktiviteter (Rammeplan, 2017).

Kommunikasjon, språk og tekst

I samspill med støttende og sensitive voksne får barnet tidlig utforske og utvikle sin språkforståelse og møte forskjellige kommunikasjonsformer. Gjennom blant annet rim, regler, sang, dramatisering, litteratur og tekster, stimulerer vi barnet til tidlig språklig nysgjerrighet.

Dette gir barnet introduksjon til språket. Vi oppmuntrer og oppfordrer barnet til verbal kommunikasjon, og legger gjennom det til rette for at barna selv kan sette ord på følelser og kommunisere med hverandre i lek og samspill. Lek, samspill og tilrettelagte aktiviteter gir nye opplevelser og erfaringer som er med å bygge opp barnets begrepsforståelse og ordforråd. Etterhvert får de mulighet til å utforske og gjøre seg erfaringer med ulike skriftspråk som tegning, lekeskrift, bokstaver og gjennom lese- og skriveaktiviteter.

Vi voksne skaper relasjoner mellom barn - voksen og barn-barn, ved aktivt å legge til rette for gode møteplasser både ute og inne som utgjør varierte språkmiljøer. Her får barnet mulighet til å oppleve glede og mestring ved å kommunisere med andre gjennom lek og samspill.

Benevning står sentralt i vårt arbeid med språk. Det handler om at vi voksne setter ord på det vi ser sammen med barnet. Gjennom lek og undring i naturen får barna førstehåndserfaringer som fremmer interesse for språket. Vi tenker at hvordan det å erfare mauren i maurtua, i tillegg til bare å se et bilde i en bok, gir en mer flerdimensjonal sanseopplevelse. Sammen undres vi over hva naturfenomener kan være

og utvikler vår språklige kompetanse og språkforståelse.

Kropp, bevegelse, mat og helse

Barnehagen skal legge til rette for at alle barn kan oppleve bevegelsesglede, matglede og matkultur, mentalt og sosialt velvære og fysisk og psykisk helse (Kunnskapsdepartementet, 2017).

I vår barnehage har vi et variert og utfordrende utemiljø, både innenfor og utenfor barnehagens gjerde. Det gir barna mulighet for kroppslig lek og sanseopplevelser, ut fra enkeltbarnets forutsetninger. Fra de yngstes ustødige skritt utenfor døren, videre ut i skogen, til klatring i høye trær og berg, blir barna kjent med sine egne ferdigheter. Her hos oss får barna også mulighet til å bryne seg på større utfordringer som for eksempel ski, skøyter, sykkel, noen ganger på lengre turer. Ut fra disse ferdighetene får alle barna

oppleve mestringsglede gjennom fysisk aktivitet, som vi vet har betydning for god psykisk helse og gir robuste barn. Vi legger stor vekt på at barnet selv skal ha en god opplevelse av aktiviteten, heller enn å fokusere på prestasjon.

Ut fra barnas behov, legger vi også til rette for hvile, om det skulle være å legge seg i vogna , under et tre i skogen, eller en rolig lesestund.

Ved at barna får sanse og oppleve ulikt vær og føre, vil de etter hvert bli kjent med egen kropp og dens behov. Fra de yngstes erfaring med kalde fingre på vinteren til de eldre som har erfart at fysisk aktivitet hjelper mot kalde kropper. Friluftsliv, lek og aktivitet i skogen bidrar til at barna blir selvstendige, hvor de lærer seg å ta vare seg selv og sine eiendeler. Matpakken må pakkes ut av sekken, spisevotter må tas på og sitteunderlaget må frem.

Begge hus på Haukvatnet friluftsbarnehager har kjøkkenhager, hvor vi dyrker forskjellige grønnsaker og bær. Vi høster fra naturen, og barna får innsikt i matens opprinnelse og veien fra mat til måltid. Hos oss har barna med matpakke til alle måltid. Matpakkens innhold skal bidra til et variert kosthold, i tillegg tilbyr barnehagen oppskjært frukt og grønt til ett av måltidene. Under måltidene har vi fokus på fellesskapsfølelse, matglede og selvstendighet hos barna, uavhengig om maten blir spist ved et bord eller i blåbærlyngen i skogen. Måltidene er en god arena for samtale og undring mellom barn, og barn-voksen.

Kunst, kultur og kreativitet

I vår barnehage blir barna inspirert til å sanse med hele kroppen. Gjennom ulike aktiviteter får barna forme og skape med forskjellige materialer - som maling, is, snø, leire, sand og vann. De ulike lekeplassene i skogen gir oss tilgang på mangfold av materialer og rekvisitter, som inspirerer til bruk av fantasi og kreativitet. I tillegg høster og sanker vi av de naturmaterialene som de ulike årstidene gir, materialene benytter vi til skapende aktivitet på barnehagen, som ledd i en bærekraftig tankegang.

Barna får oppleve samspill med andre barn og voksne gjennom sang, musikk, dramatisering, dans og rytme. Vi har tradisjon for ulike arrangementer både for og med barna. I tillegg til at barna får møte musikk og teaterforestillinger i og utenfor barnehagen, får de erfaring med selv å skape og opptre på forestillinger. Dette legger “grunnlag for tilhørighet, deltagelse, og eget skapende arbeid” (Rammeplanen, 2017, s. 50). Det skjer en naturlig progresjon i at vi jobber ut fra barnas forutsetninger. Fra å være tilhører, til større utfordringer som å stå på scenen, og kanskje etterhvert også å inneha roller som krever at man tar ordet.

Nærmiljø og samfunn

Vi legger stor vekt på at barna gjennom gradvis tilvenning skal bli trygge og godt kjente med barn og voksne i barnehagen.

Barna får erfaring med å være både i små og store grupper. I samspill med andre barn og voksne lærer barnet å se seg selv i fellesskapet og å vise omsorg, empati og rettferdighet overfor andre i gruppen. Rammeplanen sier at barna skal “oppmuntres til å medvirke i egen hverdag og utvikler tillit til deltakelse i samfunnet” (2017, s. 56). Hos oss skjer denne medvirkningen blant annet gjennom å være med på å bestemme turmål, ansvarsoppgaver, barnesamtaler for de eldste, spontane barnemøter, og gjennom at vi er sensitive for barnas behov. På denne måten tenker vi at barna opplever at deres stemme blir hørt. Disse er alle viktige bidrag i barnets dannelsesprosess.

Sammen som gruppe skal vi likestille gutter og jenter. Alle skal møtes som medmennesker med likeverd uansett kjønn eller bakgrunn. Vi tilbyr de samme aktivitetene og lekeklassene til alle barna. Vi tenker at alt lekemateriale i utgangspunktet er kjønnsnøytralt.

Vi skal bli kjent med våre tradisjoner og vår kultur, men også bli kjent med andre kulturer og respektere deres tro og tradisjoner. Vi legger til rette for markering av nasjonaldager og høytider for barn av andre kulturer. Ellers markerer vi den norske nasjonaldagen, samt samefolkets dag.

Barnehagene ligger i fine naturomgivelser i nærheten av Bymarkas vann, turstier og skiløyper. Vi er derfor bevisste på kulturformidling av friluftsliv og å ivareta naturen og nærmiljøet. Gode tradisjoner og opplevelser vil gjøre at barna tar vare på naturen i fremtiden. Dette er i tråd med et bærekraftig perspektiv.

Etikk, religion og filosofi

“Etikk, religion og filosofi er med på å forme måter å oppfatte verden og mennesker på og preger verdier, normer og holdninger” (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 54). Barnet vil i møte med ulike kulturer og samlivsformer lære seg å tolerere og respektere sine medmennesker.

Barn vil også møte etikk, religion og filosofi gjennom markeringer av kristne høytider og tradisjoner i barnehagen. Da formidler vi fortellinger, sanger og bruker barnelitteratur som utgangspunkt for samtaler der vi utforsker, undrer og reflekterer sammen med barna. Det samme gjør vi i forhold til grunnleggende normer og verdier.

I barnehagen vil barnet få erfaring med konfliktløsning, og det å vise respekt og toleranse for hverandre. Vi viser omsorg for, hjelper, støtter og respekterer hverandre. Gjennom dette utvikler barn, og personale, gjensidig interesse og respekt og forstår verdien av likheter og ulikheter i et fellesskap (Kunnskapsdepartementet, 2017). Samtidig som vi øver på å respektere hverandre, får barnet støtte til å forme seg selv og finne sin identitet gjennom at personalet er støttende stillas til dets utforsking av verden.

Antall, rom og form

Fagområdet handler om at barn skal oppdage, lære, leke, utforske og få hjelp til å forstå sammenhenger i naturen, samfunnet og universet. Barna skal sammen med engasjerte voksne få erfare forskjellige matematiske metoder både gjennom naturen, teknologi og kunst og kultur (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 53).

I vår barnehage har vi hatt fokus på å jobbe med realfag i flere år. Dette har bidratt til økt engasjement og kompetanse blant personalet. Et eksempel på dette er hvordan vi har økt fokus på å bruke matematiske begreper i hverdagssituasjoner med de yngste barna, et annet er hvordan

de eldre barna får erfaring med å utforske programmering. I den voksnes tursekk har vi alltid med “matteposen”, som inneholder rekvisitter til matematisk utforskning. Dette er materiale vi aktivt bruker sammen med barna, både i planlagte og spontane aktiviteter. Bøker, spill og naturmateriale inspirerer og stimulerer også barna til matematisk tenkning og problemløsning. Vi opplever også økt kompetanse og mer interesse fra barna, hvor de av eget initiativ for eksempel ønsker å måle hvor lange pinner de har eller hvor langt de hopper. Vi i personalet er bevisste på å stille åpne spørsmål til undring. Å stille spørsmål er like viktig som å gi gode svar.

I skogen og på barnehagens uteområdet bruker barna naturmateriale aktivt til sortering og klassifisering; kongler, pinner, steiner og blader blir sortert i ulike grupperinger hvor begreper som minst, mellomst, størst, flest, færrest, lengst, tykkest, tyngst blir brukt. “Barna bruker kroppen og sansene til å utvikle romforståelsen” (Rammeplanen,

2017, s. 54). Friluftprofilen vår gir oss unike muligheter til å tilby barna erfaring på dette området. Vi i personalet er bevisste på å understøtte disse erfaringene med å ta i bruk romlige begreper, som handler om plassering, orientering, lokalisering og navigasjon.

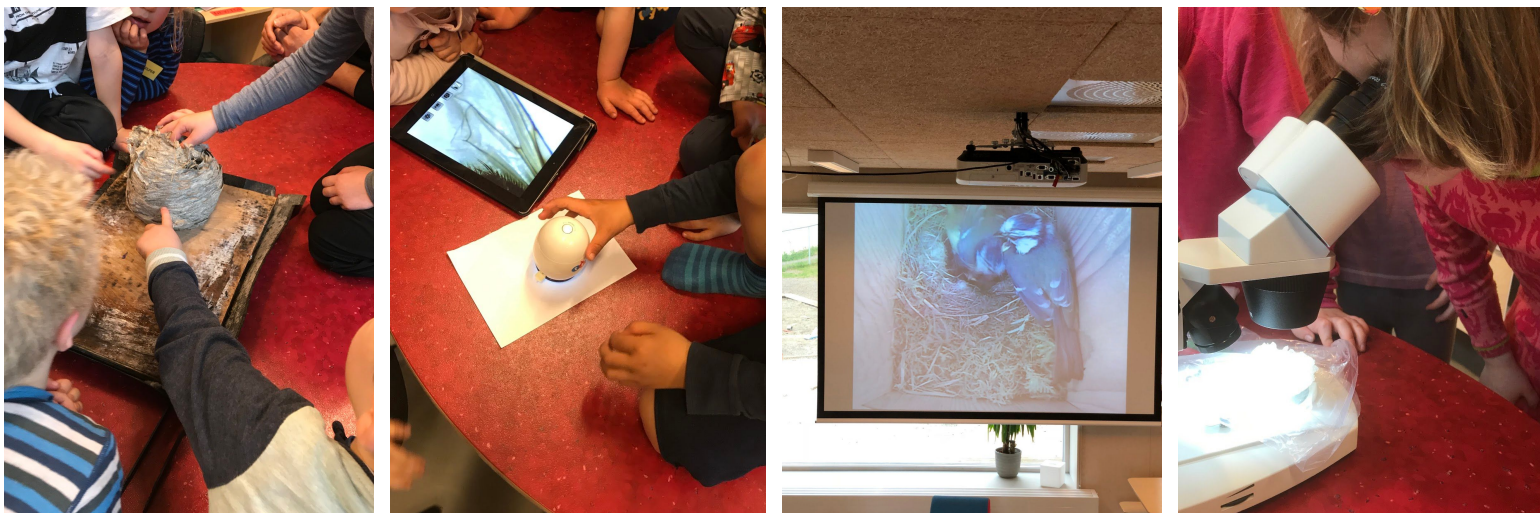
Natur, miljø og teknikk

“Barnehagen skal legge til rette for at barna kan få et mangfold av naturopplevelser og få oppleve naturen som arena for lek og læring” (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 52). Vi gir barna tid, rom og inspirasjon til dette. Gjennom daglig lek i naturen, det være seg innenfor eller utenfor barnehagens gjerder, får barna tidlig sanseopplevelser og erfaringer knyttet til ulike årstider og vær, og hvordan det gir mulighet for ulike aktiviteter. Hos oss får barna erfaringer som fremmer evnen til å oppholde seg i naturen til ulike årstider. De lærer at vi må være i bevegelse for å holde varmen, og å ta vare på maten og sekken sin når vi er i skogen. Fra å være innenfor gjerdet, til at de oppøver selvstendighet til å bevege seg utenfor den voksnes synsfelt ved å si fra hvor de leker. De eldste barna er med som gode forbilder i denne prosessen.

“Barnehagen skal legge til rette for at barna kan forbli nysgjerrige på naturvitenskapelige fenomener, oppleve tilhørighet til naturen og gjøre erfaringer med bruk av teknologi og redskaper” (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 52). Dette gjør vi gjennom fordypning i ulike tema og prosjekt. For oss er det sentralt at vi har holdningsskapende voksne som inspirerer til undring og utforskning, og som følger opp barnas interesse og initiativ. Vi tar tak i det nære, daglige mangfoldet som finnes i naturens dyre- og planteliv, og som skifter naturlig gjennom året.

Barnehagen skal legge til rette for og inspirere barn til å bli glad i naturen og til å vise omsorg og respekt for alt liv. Vi vet at naturopplevelser i tidlig barndom blir sett på som viktig for barns holdninger til naturen senere i livet. Gjennom kunnskap og erfaringer får barna bevissthet rundt behovet for en bærekraftig utvikling. Vi ser at barna lærer å ta hensyn til de små ting i naturen gjennom for eksempel kunnskap om livet i maurtua, som gjør at barna opptrer mer varsomt og ser betydningen av mauren i økosystemet.

Digitale verktøy kan fremme barns nysgjerrighet og bidra til å fornye leken, også når de er ute i naturen. Vi bruker blant annet smartboard, mobiltelefon, google, digitalt mikroskop for å tilegne oss mer kunnskap sammen med barna gjennom å se på bilder og film, og søke opp fakta.

Overgang barnehage – skole

Barnehagen skal bidra til at barna kan avslutte barnehagetiden på en god måte og møte skolen med nysgjerrighet og tro på egne evner. (Rp 2017)

Vi legger vekt på at barn gjennom erfaringer, utvikler tro på egne ferdigheter og det å mestre. Dette er med å fremme barnas sosiale kompetanse. Gjennom opplevelser, støtte og veiledning oppmuntrer vi til:

- Vise innlevelse i og forståelse for andres følelser og perspektiver
- Vise omsorg for andre, hilse, hjelpe, dele og inkludere
- Hevde seg selv på en god måte, ta initiativ til lek, å bli med på lek som er i gang
- Kunne utsette egne behov, vente på tur, takle konflikter og innordne seg

Barna får gjennom våre satsningsområder opplevelser, kunnskap og erfaringer gjennom aktiviteter og turer, som igjen gir rom for mye humor, lek og læring.

Barna får økt erfaring med medbestemmelse, selvstendighet og mulighet ved å være deltakende i beslutninger som gjelder dem selv. Barna får anledning til å bli bedre kjent på tvers av basisgruppene og knytte kontakter mellom barnehagene.

Trondheim kommune har en felles plan [Fra barnehage til skole og SFO](#) som skal sikre en trygg og god overgang fra barnehage til skole. Hensikten med planen er å sikre:

- En meningsfull sammenheng i opplæringsløpet det siste året i barnehagen og det første året på skolen.
- Gode rutiner for samarbeid mellom barnehagene og skolene i Trondheim kommune.

Dokumentasjon

Ukeslutt blir sendt ut til alle foreldre på avdelingene. Ved slutten av en periode (1-2 uker) lages det en bildepresentasjon som vises til barna, fra aktiviteter og opplevelser gjennom uka. Barn og voksne snakker og reflekterer sammen rundt opplevelsene, dette er med på å forsterke læringen.

Småbarns- gruppene sender ut innblikk. Dette er en dokumentasjon som ligner ukeslutt, men som i mindre grad involverer barnas verbale medvirkning. Månedsbrev/ bilder av aktivitet vises likevel frem for barna på småbarn, men brukes på en annen måte enn på storbarn.

Pedagogisk dokumentasjon kan også være tekst og bilde som henges opp på avdeling for barn, ansatte og foreldre/ foresatte til refleksjon rundt tema og aktivitet. Vi mener pedagogisk dokumentasjon er med på å synliggjøre arbeidet i barnehagen, og gir et innblikk i hva og hvordan barn tenker og handler

Plandokumenter i form av uke-, måned-, halvtårs-, og årsplan utarbeides jevnlig, hvorav det meste blir gjort tilgjengelig for foreldre/ foresatte. Alle barns læring og utvikling dokumenteres gjennom skjemaer som benyttes under foreldresamtaler. Kartleggingsskjemaer brukes ved behov.

Samarbeid med foreldre/foresatte

Barnehagens ansatte er opptatt av å ha et tett, informativt og godt samarbeid med foreldre/ foresatte. Et godt samarbeid med foreldre/foresatte legger et viktig grunnlag for barnets utvikling i barnehagen, og i livet generelt.

Daglig kontakt - Her utveksles informasjon om barnets situasjon/ opplevelser, både i hjemmet og i barnehagen, og er en viktig premiss for god utvikling hos barnet.

Oppstartsamtale - Før barnet starter. I denne samtalen får barnehagen nødvendig førstehåndsinformasjon om barnet, hjemmets rutiner og om barnets/hjemmets nettverk.

Foreldresamtale - Vi tilbyr to ordinære samtaler i året, en på høsten og en på våren. I tillegg er det, ved behov, mulighet til å avtale en samtale med barnehagens personale. Om barnehagens personale ser behovet for det, innkaller også vi til samtale utenom de ordinære samtalene.

Foreldremøte - Arrangeres hovedsakelig én gang i året. Gjennom disse møtene ønsker barnehagens ansatte å vise hvem vi er, hva vi jobber med og hvorfor vi gjør det vi gjør. Det er i disse møtene foreldre/foresatte har mulighet til å være med å forme barnehagens innhold.

I Haukvatnet friluftsbarnehager inviterer vi alle foreldre/foresatte til fellesarrangementer. Det kan være i form av sommerfest, lysfrokost, dagnad ol. Her har barna ofte stor medvirkning, for eksempel gjennom sang, matlaging, utstilling, dramatisering etc. Vi anser slike arrangement for å være viktig for å skape et godt samhold mellom barnehagen og hjemmet.

FAU - Foreldrenes arbeidsutvalg, er foreldrenes eget organ. Hver gruppe har en foreldrerepresentant i FAU. Vi har ett FAU på Nilsbyen og ett på Haukåsen. FAU tar initiativ til tiltak og arrangement både i samarbeid med personalet og av eget initiativ, som f.eks. skogtur, juletretenning og sommerfester. Representantene velges i begynnelsen av hvert barnehageår. Foreldrerepresentanter fra hver av FAU ene møter i barnehagens Brukerråd. Det er fullt mulig for FAU å kalle inn til egne møter for foreldregruppa.

Brukerråd - Består av tre foreldrerepresentanter, en fra storbarn Haukåsen, en fra småbarn Haukåsen og en fra Nilsbyen og tre representanter fra personalet. Enhetsleder er sekretær. Brukerråd skal ivareta barnas og foreldrenes interesser når det gjelder å sikre barna gode utviklings - og aktivitetsmuligheter i barnehagen. Brukerrådet skal i aktuelle saker gi råd til barnehagens leder.